

Nr 63.

Ankom till riksdagens kansli den 25 maj 1945 kl. 3 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade grunder för användningen av anslaget till Skogsvård m. m.: Ersättning åt skogsvårdsstyrelser för visst biträde vid virkesavverkning m. m.

(2:a avd.)

I årets statsverksproposition, IX H.T., punkt 202, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till Skogsvård m. m.: Ersättning åt skogsvårdsstyrelser för visst biträde vid virkesavverkning m. m. anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kronor. För detta ändamål har för budgetåren 1943/44 och 1944/45 anvisats förslagsanslag å respektive 300 000 och 500 000 kronor. Av det i årets statsverksproposition äskade anslaget har, liksom beträffande motsvarande anslag för sistförflutna och innevarande budgetår ett belopp å högst 100 000 kronor avsetts för understödjande av kulturåtgärder efter avverkning i skogsbestånd av otillfredsställande typ. Det har förutsatts att i huvudsak enahanda grunder som nu gälla för understödsverksamheten skola få tillämpas i fortsättningen.

I sitt utlåtande nr 1 vid innevarande års riksdag har jordbruksutskottet hemställt, att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda anslagsäskande.

Enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag ha kamrarna visat punkten åter till utskottet för ny behandling.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 16 mars 1945 avlåten, till utskottet hänvisad proposition, nr 248, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels godkänna att utlämnande av bidrag till bestridande av kostnader för kulturåtgärder efter avverkning i skogsbestånd av otillfredsställande typ må ske i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i propositionen förordade ändrade grunder,

dels ock medgiva, att för ändamålet må disponeras av det å riksstaten för budgetåret 1944/45 under nionde huvudtiteln anvisade förslagsanslaget till Skogsvård m. m.: Ersättning åt skogsvårdsstyrelser för visst biträde vid virkesavverkning m. m. ytterligare högst 100 000 kronor samt av det anslag, som för enahanda ändamål må komma att anvisas för budgetåret 1945/46 ytterligare högst 300 000 kronor.

De nu gällande grunderna för ifrågavarande understödsverksamhet ha fastställts av Kungl. Maj:t genom beslut den 16 juli 1943 och den 14 september 1944. Redogörelse för nämnda grunder har lämnats å s. 2 och 3 i propositionen nr 248, vartill må hänvisas.

I skrivelse den 13 mars 1945 har *skogsstyrelsen* efter samråd med statens bränslekommission föreslagit viss ändring i nyssangivna bidragsgrunder.

Styrelsen erinrar inledningsvis att en förutsättning för att bidrag till skogsodling skall kunna utgå — antingen fråga är om bidrag från här ifrågavarande anslag eller om bidrag ur statens skogsodlingsanslag — är att reproduktionsplikt före kalavverkningens utförande icke föreligger eller ock att skogsvårdsstyrelsen med tillämpning av 15 § i 1932 års lappmarkslag medgivit skälig begränsning av föreliggande reproduktionsskyldighet. Sedan skogsstyrelsen vidare framhållit, att styrelsen vid utredning rörande sysselsättningsmöjligheter inom skogsbruket vid omfattande arbetslöshet efter krigets slut (SOU 1944:14) föreslagit, att statsbidrag från anslag å beredskapsstat i vissa fall måtte kunna utgå till skogsodlingsåtgärder å all sådan mark inom de fyra nordligaste länen, där reproduktionsskyldighet med hänsyn till ägarens ekonomiska ställning ej anses kunna utkrävas, fortsätter styrelsen.

Även inom södra och mellersta delarna av landet finnas skogar, där den lagligen åvilande reproduktionsplikten icke helt torde kunna utkrävas. Så är framför allt förhållandet, där den huvudsakliga avverkningen utförts längre tillbaka i tiden, utan att reproduktionsplikt utkrävts, och skogen sedermera successivt utglesnats. Har dessutom skogen under tiden bytt ägare en eller flera gånger kan det för skogsvårdsstyrelsen vara synnerligen svårt att utkräva en reproduktionsplikt, som för nuvarande skogsägare bleve mycket betungande. Det må framhållas, att ur skoglig synpunkt otillfredsställande och för vedavverkning lämpliga bestånd finnas, där skogsvårdsstyrelserna på grund av vad nyss anförts knappast kunna ålägga markägaren kalavverkning som ett led i fullgörande av reproduktionsplikt och där markägaren är ovillig att företaga kalavverkning, då denna åtgärd otvivelaktigt skulle utlösa en kostsam reproduktionsplikt och statsbidrag härtill icke kan utgå enligt nu gällande bestämmelser.

Kalavverkning av ifrågavarande marker kan giva avsevärda vedkvantiteter, varför åtgärden på ur transportsynpunkt lämpligt belägna marker synes böra främjas med hänsyn till läget på bränslemarknaden. Lämpligast torde detta ske genom att medgivande lämnas till att bidrag till skogsodling må utgå även där reproduktionsplikt föreligger, men utkrävandet härav skulle vara oskäligt med hänsyn till vad nyss sagts och för markägaren synnerligen betungande.

Styrelsen framhåller härefter, att den ifrågasatta uppmykningen av bidragsbestämmelserna måste, om den skall framkalla den eftersträfvade avverkningsökningen, medföra ett väsentligt ökat medelsbehov. Ett omedelbart realiserande av förslaget skulle enligt styrelsens uppskattning innebära en merutgift under innevarande budgetår med högst 200 000 kronor, medan för nästa budgetår skulle krävas ytterligare högst 300 000 kronor. Styrelsen har i anslutning till det anförda hemställt dels att av förslagsanslaget till Skogsvård m. m.: Ersättning åt skogsvårdsstyrelser för visst

biträde vid virkesavverkning m. m. måtte få användas för utlämnande som statsbidrag till kulturåtgärder efter avverkning av skogsbestånd av otillfredsställande typ under innevarande budgetår utöver tidigare anvisat belopp om 100 000 kronor ytterligare högst 200 000 kronor och under budgetåret 1945/46 utöver i statsverkspropositionen upptagna 100 000 kronor ytterligare högst 300 000 kronor, dels ock att av nämnda medel bidrag måtte få utgå även om vederbörande markägare enligt lag är skyldig att sörja för betryggande av återväxten, men där utkrävandet härav skulle vara oskäligt och för markägaren synnerligen betungande.

I sin skrivelse har skogsstyrelsen även berört ett av *statens bränstekommission* i skrivelse den 13 mars 1945 till Kungl. Maj:t framlagt förslag angående särskilda statsbidrag vid kalavverkning vilket enligt styrelsens mening på ett värdefullt sätt skulle kompletteras av styrelsens nu framlagda förslag.

Kommissionen föreslår sålunda att ett bidrag av 2 kronor per m³ t. upparbetad brännved och massaved får utgå vid avverkning å med hänsyn till transportmöjligheterna välbelägna marker inom de 17 södra länen samt Gästrikland. Bidraget, som förutsättes ej få överstiga den av skogsvårdsstyrelsen beräknade skogsodlingskostnaden, bör enligt kommissionen icke utgå för vid avverkningen uttaget timmer eller annat gagnvirke än massaved. Såsom villkor för erhållande av bidrag föreslås vidare gälla att skogsvårdsstyrelsen på grund av beståndets otillfredsställande typ finner avverkning önskvärd i och för uppdragning av nytt bestånd, att nytt bestånd av tillfredsställande typ icke bedömes kunna erhållas på annat sätt än genom skogsodling samt att markägaren i överenskommelse med skogsvårdsstyrelsen för binder sig att enligt av styrelsen upprättad plan verkställa skogsodling och härvid bestrida de kostnader, skogsodlingen kan draga utöver bidraget.

Beträffande anledningen till att sålunda två olika förslag till bidragsgivning framlagts från skogsstyrelsen respektive bränstekommissionen framhåller *skogsstyrelsen* i sin skrivelse, att den av kommissionen föreslagna bidragsgivningen blir för markägaren förmånligare vid kalavverkning av mera virkesrika bestånd, medan skogsstyrelsens förslag tager sikte på skogsbestånd med lägre kubikmassa samt på områden, där skogsodlingskostnaderna äro särskilt höga. Det må härtill ytterligare framhållas, att den för skogsodlingsbidrag gällande begränsningen att aktiebolag ej kunna erhålla dylikt bidrag, icke är avsedd att råda i fråga om de bidrag, som kommissionen åsyftar med sin framställning. Ett sammanförande av de båda bidragen till en enhetlig form torde således vara ägnat att begränsa den åsyftade avverkningen till vissa kategorier av skogsbestånd.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, har i ärendet anfört följande:

»Genom att landet under en förhållandevis lång tid varit helt avspärrat från importen av fossilt bränsle har behovet av brännved i hög grad stegrats. Att tillgodose detta behov är en fråga av största betydelse för folkushållet. Till följd av de stora avverkningarna under krisåren ha vedskogstillgångarna, särskilt i södra och mellersta Sverige, hårt anlitats och svårigheter-

na att utan att träda skogsvårdens krav för när erhålla erforderliga mängder ved inom ur transportsynpunkt lämpligt belägna områden ha alltmera stegrats. Ett önskemål är därför att inom berörda områden få till stånd ökat uttag av ved utan att likväl åsidosätta skogsvårdens krav. I detta läge torde det vara erforderligt att utöver tidigare beslutade åtgärder ytterligare sådana vidtagas i syfte att stimulera vedavverkningarna. En lämplig åtgärd härför synes vara att på sätt skogsstyrelsen föreslagit bidrag från anslaget till ersättning åt skogsvårdsstyrelser för visst biträde vid virkesavverkning m. m. får utgå vid avverkning jämväl i sådana fall då reproduktionsplikt föreligger men utkrävandet härav skulle bli synnerligen betungande för skogsägarna. Ett medgivande i detta hänseende torde i icke ringa grad vara ägnat att förstå skogsägarna att verkställa kalavverkningar inom mera välbelägna områden med mindre god bestockning, där sådan avverkning ur skogsvårdssynpunkt skulle vara önskvärd men där densamma med hänsyn till dryga reproduktionskostnader hålles tillbaka. Genom en dylik åtgärd skulle tillika kunna vinnas förbättrad skogsvård inom icke obetydliga områden av landet. Då det är angeläget att vedavverkningen skyndsamt ökas, böra de ändrade bidragsgrunderna avse såväl det för innevarande budgetår anvisade som det för budgetåret 1945/46 äskade anslaget. Såsom skogsstyrelsen framhållit medför den ifrågasatta ändringen av bidragsgrunderna att de belopp av nämnda anslag, vilka för budgetåren 1944/45 och 1945/46 avsetts för här förevarande ändamål, bliva otillräckliga. Medgivande att höja sagda belopp torde i anslutning till styrelsens förslag böra utverkas av riksdagen. Emellertid synes höjningen av beloppet för löpande budgetår kunna begränsas till 100 000 kronor under det att ökningen för nästa budgetår synes böra upptagas till det av skogsstyrelsen föreslagna beloppet 300 000 kronor. Därest riksdagen skulle bifalla av mig nu förordade åtgärder, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga bestämmelser i ämnet. Det av statens bränslekommission framlagda förslaget om bidrag vid kalavverkning å vissa marker med otillfredsställande skogsbestånd kommer att av statsrådet Rubbestad senare anmälas för Kungl. Maj:t.»

Såsom framhållits av departementschefen har till följd av den under krigsåren försvårade importen av fossilt bränsle behovet av brännved starkt stegrats. De härav föranledda avsevärda avverkningarna ha medfört att tillgångarna på vedskog hårt anlitats. Särskilt gäller detta södra och mellersta Sverige, där svårigheterna att erhålla erforderliga mängder ved från områden som äro lämpligt belägna ur transportsynpunkt utan att därigenom skogsvårdens behöriga krav åsidosättas starkt stegrats. Ytterligare åtgärder torde därför vara erforderliga för att stimulera vedavverkningarna utan att skogsvårdskraven därigenom trädas för nära. En lämplig anordning därvidlag torde vara den av departementschefen föreslagna, nämligen att bidrag från anslaget till ersättning åt skogsvårdsstyrelser för visst biträde vid virkesavverkning m. m. får utgå vid avverkning även i sådana fall då reproduktionsplikt

Utskottet.

föreligger, men utkrävandet härav skulle bli synnerligen betungande för skogsägaren. Utskottet kan därför tillstyrka de i propositionen föreslagna ändrade bidragsgrunderna i förevarande avseende, vilka som departementschefen anfört synas böra avse såväl det för innevarande budgetår anvisade som det för nästa budgetår äskade anslaget. Enär tillämpningen av de nya grunderna kommer att medföra att de belopp som av nämnda anslag avsetts för ifrågavarande ändamål bli otillräckliga, synes höjning av sagda belopp böra medgivas. Mot beräkningen av medelsbehovet synes intet vara att erinra. Utskottet kan därför tillstyrka att för ändamålet får tagas i anspråk under innevarande budgetår — utöver tidigare medgivet belopp — 100 000 kronor och under budgetåret 1945/46 400 000 kronor. På Kungl. Maj:t torde få ankomma att utfärda de bestämmelser i ämnet som må erfordras.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

- 1) att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts proposition nr 248;
- 2) att riksdagen må till *Skogsvård m. m.: Ersättning åt skogsvårdsstyrelser för visst biträde vid virkesavverkning m. m.* för budgetåret 1945/46 anvisa ett *förslagsanslag* av 400 000 kronor.

Stockholm den 25 maj 1945.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Närvarande: se utlåtande nr 60.